

GABONANÖVÉNYEK MINŐSÉGÉNEK ALAKULÁSA A GENOTÍPUS ÉS A TERMESZTÉSTECHNOLÓGIA FÜGGVÉNYÉBEN

Tarnawa Ákos, Kassai M. Katalin, Jolánkai Márton

Szent István Egyetem, Növénytermesztési Intézet, Gödöllő

Etimológiailag a minőség nem más, mint egy tárgy vagy jelenség meghatározó és jellemző tulajdonságainak összessége. A minőség nem csupán a feldolgozott termék néhány kiváló paraméterét jelenti. Gazdasági értelemben e tulajdonságok más-más tartalommal jelennek meg. A mezőgazdasági termények minőségét azok a tényezők határozzák meg, amelyek befolyással lehetnek a piaci árra. A termények minősége 4 nagyobb csoportba sorolható:

Fizikai küszöbértékek. Ide sorolhatók mindazok a tulajdonságok, amelyek olyan határértékeket jelölnek meg (pl. hl tömeg, ezerszem tömeg, tisztasági szabványok stb) amelyek korlátozzák a termény forgalomba-hozhatóságát, függetlenül annak egyéb jellemzőitől.

Beltartalmi érték. Az egyik legfontosabb jellemzője minden terménynek. A konkrét kémiai információ mellett (pl. fehérje, szénhidrát stb.) számos – a beltartalmat kifejező és egyben a technológiai értéket tükröző empirikus értéket használunk. Ilyen a nedvessikér tartalom és a farinográfus érték. Egyéb mutatók (Alveográf, SDS, Hagberg, Zeleny stb).

Szabványok írják elő a tisztaság mellett a termények idegenanyag tartalmának lehetséges értékeit. Két kiemelendő csoportja van; a növényvédőszer maradványok, valamint a mikotoxinok. Az idegenanyag mentesség napjainkban lényegében előfeltétele a terménykereskedelemnek.

Analitikai módszerekkel nem vizsgálható, gazdasági szempontból fontos minőségi mutatók a termesztéssel kapcsolatos szubjektív kívánalmak, amikor egy terményt meghatározott módon, illetve körülmények között kell előállítani, majd tárolni és forgalmazni. Ilyen pl. a kosher termény, amely vallási, vagy a bio termény, amely termesztés-technikai előírások és korlátok betartását követeli meg.

Kutatásaink során áttekintettük a SZIE Növénytermesztési Intézetének nagygyombosi kísérleteiben 1996 és 2018. között vizsgált búzafajtáit, azok minőségi adatait. Vizsgálataink eredményei alapján megállapítható, hogy a minőség egy adott növényfajta genetikailag meghatározott tulajdonsága. Agrotechnikai módszerekkel ezt érvényre juttathatjuk, ronthatjuk, de javítani nem tudjuk. A mikotoxinok esetében a fertőzés mértékétől függetlenül maga a fajtára jellemző rezisztencia, illetve tolerancia jellemzői, a fogékonyság, és a technológiai tényezők játszanak szerepet.

Ezt a kutatást az NVKP 16-1-2016-0016 számú pályázat támogatásával végeztük